

Documents medievals sobre la font de l'Àngel de Tortosa

Jacobo VIDAL FRANQUET
Universitat de Barcelona

RESUM

En aquest treball es recull i analitza la bibliografia que ha fet esment de la font de l'Àngel de la ciutat de Tortosa, construïda entre 1440 i 1442, i se citen o transcriuen tots els documents medievals (fins l'any 1500) que sobre aquest monument es conserven actualment a l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre.

RESUMEN

En este trabajo se recoge y analiza la bibliografía que ha aludido a la fuente del Ángel de la ciudad de Tortosa, construida entre 1440 y 1442, y se citan o se transcriben todos los documentos medievales (hasta el año 1500) que sobre este monumento se conservan actualmente en el Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre.

ABSTRACT

Bibliographical collection and analysis of the Fountain of the Angel in Tortosa, built between 1440 and 1442. All the medieval documents about this monument (until the year 1500) kept in the Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre are mentioned or transcribed.

Aquest treball, que s'ha beneficiat d'una beca de formació de personal docent i investigador de la Generalitat de Catalunya, va ser redactat a la tardor de l'any 2001 i, per tant, està relacionat amb el projecte de recerca *La producción artística en la corona catalano-aragonesa durante el gótico internacional* (n.º PB98-1266), que va ser dirigit per la doctora Maria Rosa Terés al Departament d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona. En diverses ocasions ha aparegut citat "en premsa" al número VI de la revista *Nous Col·loquis*, corresponent a l'any 2002. Com que pareix que el retard en l'aparició d'aquest sisè número de *Nous Col·loquis* ha esdevingut alguna cosa més, potser fins i tot una desaparició, desitgem que tan sols temporal, de la revista, ara el publiquem aquí. En el temps transcorregut entre la redacció del treball i la seua publicació, que ja comença a ser llarg, han aparegut un mínim de dos estudis que volem tenir en compte i afegir a la bibliografia citada. D'una banda, la síntesi d'Albert Cubeles sobre "Les fonts i el proveïment d'aigua", apareguda al volum III de *L'Art gòtic a Catalunya*¹. De l'altra, l'article de Victòria Almuni sobre l'església parroquial d'Ulldecona, on s'escriu que Guillem Çuera, l'artífex principal de la font, "era home de confiança del mestre major de l'obra de la Seu de Tortosa a la primera meitat del segle XV, Joan de Xulbi. Per això aquest el va fer cridar per visurar el clot del fonament d'un dels pilars del temple tortosí. Aquest document és especialment interessant per a nosaltres perquè Saera és citat com a antic mestre de l'obra de la parroquial d'Ulldecona"². Per acabar, cal dir que fa poc s'han publicat, de forma divulgativa, les dades bàsiques sobre aquest monument³.

I. La coneguda com a font de l'Àngel de Tortosa és, juntament amb el palau del bisbe i la llotja i, en el sentit estricte del mot, molt més que aquests edificis, el monument més important que aquesta ciutat conserva de la seua edició del gòtic civil, puix que el palau del bisbe és un edifici representatiu del poder eclesiàstic, i la llotja és un magatzem de mercaderia, mentre que la font va ser construïda explícitament amb una intenció estètica i representativa del poder municipal⁴. El relatiu arraconament i oblit a què la migrada historiografia artística local ha condemnat aquesta

1. A. CUBELES, "Les fonts i el proveïment d'aigua", dins A. PLADEVALL (director), *L'Art gòtic a Catalunya. Arquitectura, III. Dels palaus a les masies*, Barcelona, 2003, pp. 226-230.

2. V. ALMUNI, "L'església parroquial de sant Lluc d'Ulldecona dins del context de l'estil gòtic a la Corona d'Aragó", dins *Rails*, 20 (2004), pp. 13-38.

3. J. VIDAL, "La font de l'Àngel", dins J. VIDAL i A. CURTO (coordinadors), *Patrimoni al rebost*, Tortosa, 2004, pp. 9-10.

4. Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre (=AHCTE). Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 35. f. 55r (Document 1). Aquest document, fins ara inèdit, on el Consell es refereix a la construcció d'aquesta font monumental, deixa ben clar que la seua finalitat ha d'ésser tant *la utilitat de la cosa pública* de Tortosa com *decorar e ennoblir* la ciutat.

obra, que de fet és una de les fonts gòtiques més interessants de les avui conservades a Catalunya, pot ser que s'expliqui pel fet que va ser desmuntada i parcialment mutilada –va perdre l'àngel que la coronava– a l'entorn de l'any 1879.

En escriure aquestes planes, no ha estat el nostre propòsit indagar sobre la filiació estilística de l'escultura que decora aquesta obra. En aquest sentit, però, cal apuntar que els seus relleus han d'emmarcar-se dins d'un gòtic internacional bastant avançat, possiblement relacionat amb part de l'escultura decorativa de la Seu (tot i que cal dir que la decoració escultòrica d'aquest edifici és molt complexa i que, per tant, necessita una anàlisi molt aprofundida); també que el mestre que molt probablement va ser el seu responsable, Guillem Çuera⁵ (juntament amb altres pedrapiquers i lapicides actius a la ciutat de Tortosa durant, com a mínim, la primera meitat del segle XV) provenia del destacat centre d'Ulldecona.

Tampoc hem volgut endinsar-nos en problemes de tipologia ni, encara menys, en el tema de l'autoria, que és alhora diàfan i tèrbol. Perquè, malgrat que una de les làpides encastades a la font demostra que Guillem Çuera, mestre de les obres de la cort de Tortosa entre 1416 i 1418⁶, va ser-ne el constructor, no es pot afirmar amb una seguretat absoluta, tot i que el fet és versemblant, que aquest personatge és el mateix mestre (anònim) que esmenta la documentació, el qual va anar a Barcelona a *informar-se dels maestres de les fons* d'aquesta ciutat i que, per tant, sembla responsable, principalment, de la part hidràulica de l'obra. D'altra banda, cal tenir en compte que és possible que no fossin la mateixa persona el mestre que esculpí els relleus decoratius de la font i el mestre que esculpí l'àngel que va coronar-la entre 1448 i 1879. Finalment, i en aquest sentit, consta el nom de Bartomeu Casanova, mestre relacionat tan sols tangencialment –fa un peritatge l'any 1442– amb l'obra que ens ocupa, actiu aquell any a Sant Mateu, on estava fent una altra font, i a

5. Crec que cal posar en quarantena l'afirmació de Ramon MIRAVALL ("La proesa de cobrir el Vall", dins *L'Estel*, 261 (Tortosa, 1a quinzena de febrer de 2001), pp. 10-11), segons la qual un mestre de nom Guillem Çuera, als anys 80 del segle XIV, "pavimentava carrers, renovava la Casa dels Banys Nous, obrava les noves muralles, empedrava els carrers..." Sembla difícil que hi hagués dos mestres del mateix nom treballant entre 1380 i 1440, i l'estil de l'escultura de la font, decididament internacional, fa inviable que ambdós mestres, si és que de veritat n'hi va haver dos, siguin el mateix. Pel que fa al mestre de la font, fins a on jo sé, era oriünd d'Ulldecona i apareix per primer cop a la documentació tortosina vers l'any 1412. Va adquirir la ciutadania tortosina i encara treballava per al municipi l'11 d'octubre de 1456 (AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 77. f. CIII v); el 21 d'abril de 1460, però, ja era mort (Arxiu Històric de Tarragona. Fons Notarial de Tortosa. Manual 1214 (Bernat Vicents). f. 87v). Aquest darrer document indica que el pedrapiquer era pare d'un mercader ciutadà de Tortosa anomenat també Guillem Çuera, personatge que ocupà diversos càrrecs importants dins l'organigrama municipal durant la segona meitat del segle XV.

6. AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Obres públiques, 3 (2on i 3er lligall), *passim*.

l'Assut, i en conseqüència absolutament aliè, en sentit estricte, a l'obra de la font de Tortosa⁷.

L'objecte d'aquest estudi ha estat, en canvi, estrictament documental. I, en aquest sentit, presentem en una seqüència cronològica ordenada tota la documentació medieval que hem pogut aplegar referent a la dita obra, tant la inèdita –que és majoria– com la ja publicada: totalment, parcialment, o la simplement citada. Documentació que prové, en tots els casos, del fons de l'Ajuntament de Tortosa que avui es conserva a l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre.

II. Fou Ramón O'Callaghan, l'any 1887, el primer autor modern en parlar d'aquesta obra. Ho va fer en un capítol del segon volum dels seus *Anales de Tortosa* titulat “El santo Angel custodio, patron de Tortosa”⁸. En aquest petit capítol, que tornà a publicar pocs anys després a *La catedral de Tortosa*⁹, informa que l'àngel que coronava la font va ser col·locat l'any 1448, i cita com a base documental d'aquesta afirmació una “nota” de l'Arxiu Capitular de Tortosa¹⁰. Malauradament, no ha estat possible trobar aquest document, però hem pogut corroborar la dada que dóna O'Callaghan gràcies a una anotació de clavaria del municipi datada el 13 de juliol de l'any 1448, la qual fa constar que es paguen 16 sous i 6 diners a *Alfonso, macip de ribera*, i als seus companys, per portar l'Àngel de pedra *qui era stat fet per a la font* des de la casa del Temple fins a la Casa de la Ciutat, lloc des d'on s'hauria de portar a la font¹¹. Malgrat que segurament és a causa d'aquesta escultura que l'obra va començar a conèixer-se amb el nom de font de l'Àngel, tota la documentació medieval parla, simplement, de “la font” o, també, de “la font de la plaça”. És, per tant, el seu nom actual, cosa moderna.

7. Consta que Bartomeu Casanova era “livellador” i “mestre d'obres” de Xàtiva. Segons indica Thomas Glick, “Fue designado como asesor experto en una disputa entre las Comunidades de regantes de las acequias de Benacher y Faitanar (3 de abril de 1435). El 18 de julio de 1437, junto con Jacme Gallen, examinó el *partidor* que dividía el agua entre Benacher y Quart. El 16 de septiembre de 1441, supervisó las aguas de las marjales de Valencia con vistas a ampliar la Acequia Nueva y ensanchar la Acequia de En Fluvia, y recibió 90 s. por su trabajo. Un documento de 7 de febrero de 1489, se refiere a la partición (probablemente en tiempos anteriores) del agua de la Acequia Real de Alcira, que En Casanova hizo” (T. GLICK, *Regadío y sociedad en la Valencia medieval. Del Centia al Segura*, València, 1988, pp. 364-365). Probablement és el mateix mestre que bastants anys abans, entre 1410 i 1412, participà a les obres del castell de Xàtiva (Cfr. J. V. GARCÍA MARSILLA, “El mantenimiento de los recintos fortificados en la Valencia bajomedieval. Las reparaciones del castillo de Xàtiva (1410-1412)”, dins *Acta historia et archaeologica mediaevalia*, 18 (1997), pp. 475-493).

8. R. O'CALLAGHAN, *Anales de Tortosa*, II, Tortosa, 1887, pp. 12-14.

9. R. O'CALLAGHAN, *La catedral de Tortosa*, Tortosa, 1890, pp. 241-243.

10. Després repeteixen aquesta informació, tot i que sense citar cap font documental, R. VERGÉS, *Expurnes de la llar*, II, Tortosa, 1909 (ed. Facsimil 1993), p. 32 i J. MASSIP, “La font de l'Àngel”, dins *La Voz del Bajo Ebro*, 540 (Tortosa, 5 de gener de 1968), p. 2.

11. AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 70. f. 9v. 13-7-1448 (Document 30).

Per la seua banda, Enrique Bayerri, en el volum vuitè de la seua confusa *Historia de Tortosa y su comarca*, va transcriure un document, sense datar-lo (4-8-1441), en què s'estableix la necessitat de cobrar taxes per a la construcció de la font, majors per als veïns que tinguin llurs cases a cent passes del lloc on s'està construint que per als altres veïns, puix que els seus habitatges han pujat de valor¹².

Després d'aquestes dues petites aportacions, l'únic autor que fins ara havia donat a conèixer documents sobre aquesta obra era Jesús Massip. L'any 1968, qui llavors era director del Museu i Arxiu Municipal de Tortosa, i qui va ser responsable de la col·locació de la font desmuntada en un angle del també desmuntat i reconstruït Palau Oliver de Boteller tres anys abans, publicava a *La voz del Bajo Ebro*¹³ un article on, tot i errar en la cronologia dels documents transcrits, donava a conèixer algunes de les dades fonamentals que s'hi refereixen. Aquestes dades les extreia, primer, de les dues inscripcions lapidàries que es troben a la mateixa font i que informen, entre d'altres coses, que va ser construïda al 1440 pel mestre Guillem Çaera; i que al 1601 hi van ser restituïdes les aigües, *les quals havia trenta anys estaven perdudes*. La segona font informativa que va emprar Massip és la documentació municipal de Tortosa. El primer document que va transcriure és una provisió del Consell on s'acorda que la universitat pagui la despesa *que s'era*¹⁴ *feta e se fa e d'aquí se farà en la construcció de la font*, i que els administradors de l'obra siguin Pere Palau i Bernat Domènech¹⁵. El segon document que treia a col·locació és un registre de clavaria on s'informa que el clavari *ha bestret e pagat en la fàbrica de la dita font: 1389 lls. 11 ss. 5 drs*¹⁶, segons la transcripció de Massip.

III. La recerca documental que hem dut a terme no canvia radicalment cap de les dades fins ara conegudes sobre la font de l'Àngel. Però, malgrat que malauradament no aporta el contracte signat abans de la construcció del monument, afegeix a les escasses referències publicades una destacable sèrie de documents inèdits que configuren un primer

12. E. BAYERRI, *Historia de Tortosa y su comarca*, VIII, Tortosa, 1960, p. 218. AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre d'establiments, 8. f. 102 r-v (Document 5).

13. J. MASSIP, "La font...", p. 2. A banda de les informacions que es refereixen a la construcció de la font, Massip fa esment de diversos documents i dades que fan referència a la desaparició de l'obra a la fi del segle XIX.

14. Massip transcriu *serà* perquè, erròniament, data el document l'any 1440 i considera, per tant, que l'obra encara no ha començat a realitzar-se.

15. AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 39. f. 53v (Document 4). Massip el data el 20 de maig de 1440, tot i que la data correcta és el 20 de maig de 1441.

16. AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 64. p. CCV (Document 6). Massip el data l'any 1440, tot i que la data correcta és ca. 7 de gener de 1442.

corpus documental ordenat de la font. Aquest *corpus* documental corregeix algunes dates i demostra, entre altres coses, que l'acord de construcció de la font va tenir lloc abans del 20 de setembre del 1440 i que, malgrat que el seu vessant monumental (i, per tant, decoratiu i representatiu: *decorar e ennoblir* la ciutat, com diu literalment un d'aquests acords municipals) va ser un èxit, el seu vessant "utilitari" com a abeurador va ser un fracàs que va costar una petita fortuna i diversos anys de litigis entre Bernat Domènech, el mestre de la font i el municipi de Tortosa.

Documents

1

1440, setembre, 20. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa, per utilitat de la cosa pública i per decorar e ennoblir la ciutat, decideix que la despesa de construir una o diverses fonts que s'alimentaran de l'aigua de la font propera al convent de Santa Clara, i la despesa del viatge que el mestre ha fet a Barcelona, siguin pagats dels béns de la universitat, però que les obres es facin a deenes (forma de cobrament de taxes). Finalment, es dóna als procuradors plens poders per tal d'expropiar i enderrocar cases amb motiu de la construcció de la font o fonts.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 35. f. 55r.

De la construcció de la font.

Item, al que fonch proposat que com los dits honorables procuradors, per utilitat de la cosa pública de aquesta ciutat, e axí matex per decorar e ennoblir aquella, hagen feta cercar e cavar dins los murs, ço és, a lo berger del monestir de les menorettes, e cercar aygua, no solament per la dita font, más encara, segons oppinió del mestre, per altra o altres fonts¹⁷. Per tant, hoïda relació del dit mestre¹⁸, fonch provehît que axí lo que¹⁹ s'és despès en cavar la dita aygua, com en la anada que ha fet lo dit mestre a Barchinona per informar-se dels maestres de les fons de Barchinona, com encara tot lo que s'i despendrà, tro a total conclusió²⁰ e perfecció de la dita font e fons, que's despenja dels béns de la universitat e que sia pres en compte al clavari, provehînt ab açò ensemps que la dita font e fons se haja a ffer a deenes, ab aquella tatxa que als dits procuradors serà ben vist, e per edificació e construcció de la dita font e fons donaren plen poder als dits honorables procuradors se puguén pendre, enderrocar e fer enderrocar tots aquells alberch o alberchs que a ells serà ben vist, e en lo sòl o pati de aquells, fer e edeficar les dites fonts, e de fer pagar en aquella manera e t[al]xa que mils fer poran als circumvehins, e a altres que a ells

17. *fonts*, interlineat.

18. *hoïda relació del dit mestre*, interlineat.

19. Segueix *ha costat*, ratllat.

20. Segueix *e*, ratllat.

serà ben vist, la valor dels dits alberch o alberchs, concordant-se'n ab los senyors de aquells de la dita valor, o fent extimar aquells o en aquella o en altra manera que'ls serà ben vist, e que si res restava a pagar, ultra la dita taxa, que allò se ha a pagar dels béns de la universitat, e que sia pres en compte al clavari.

2

1440, desembre, 5. Tortosa.

Anotació que el clavari de la ciutat de Tortosa fa d'1 lliura, 12 sous i 4 diners que han bestret per reparar una barcada de pedra que baixa pel riu per a la construcció de la font de l'Àngel.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 64. p. CLXXXV.

Item, met en data què havia bestret per restaurar una [barcada] de pedra que venia per a la font, com se volgués afonar, per fer-la descarregar prestament e traure'n les hòmens, que no prenguessen dan. --- I ll XII s IIII.

3

1441, maig, 10. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix que siguin pagats 10 florins a Guillem Manresa, administrador de les obres de la ciutat, pel seu treball en diverses obres, entre altres la construcció de la font de l'Àngel.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 39. f. 50r.

D'en Guillem Manresa.

Item, provehiren fossen donats per lo dit clavari a'n Guillem Manresa, manobrer de la ciutat, en remuneració de diverses treballs que ha sostenguts extraordinaris, axí en la fabricació de la font com en plegar deenes e altres treballs extraordinaris. ---- X fflorins.

4

1441, maig, 20. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix que la despesa que s'ha fet, es fa i es farà en l'obra de la font sigui pagada dels béns de la universitat i presa a compte del clavari en funcions, però que Pere Palau i Bernat Domènech, que exercien càrrecs de responsabilitat en el moment que s'iniciaren les obres, romanguin com a administradors de l'obra fins al seu acabament.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 39. f. 53v.

Transcrit per J. MASSIP, "La font...", p. 2. El data 1440, maig, 20.

Item, fonch provehüt que la despesa que s'era²¹ feta e se fa e de aquí se farà en la construcció de la font, que's pague dels béns de la universitat, e que sia pres en compte al clavari, e lo qui si despendrà de aquí avant, que n'haja a despendre e bestraure lo clavari que vuy és; però que los dits honorables en Pere Palau e Bernat Domènech, procuradors e clavari dessús, romanguen administradors de la font, tro a total perfecció de aquella e de l'abeurador, no contrastant la provisió de les deenes, e tota, e quant lo dit clavari no tendrà diners, que lo clavari venidor hi haja a bestraure.

5

1441, agost, 4. Tortosa.

Establiment municipal sobre la construcció de la font de l'Àngel, en què es comunica als veïns de les cases properes al lloc de construcció de la font en cent passes que han de pagar més que els altres veïns de la ciutat, segons el valor de les seues cases i la taxa-ció feta o feta fer pels procuradors.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre d'establiments, 8. f. 102r-v.
Transcrit per E. BAYERRI, *Historia de Tortosa...*, VIII, p. 218.

Ara hoiats que us fa hom a saber, per manament de la senyoria e dels pròmens de la ciutat de Tortosa, los honorables en Berthomeu Domènech, batle de la dita ciutat, e lo honorable micer Gabriel, adjunt al dit mossèn lo batle, e a son offici, per la senyora reina donat e assignat, els pròmens damunt dits. Attenents que la ciutat ha trobada aygua al monestir de les monges, la qual ha feta venir a la plaça de les cols per fer una font, la qual se fa e's fabrica quiscun jorn, e sobre açò se hajen fetes e se hajen a ffer moltes mesions, e com los alberchs més circumvehïns a la dita font, per causa de aquella, són o seran en major²² stima, preu e valor que no eren abans de la construcció de la dita font, e consegüent los senyors²³ de aquells degen més contribuir en la despesa de la dita font que los altres qui seran luny de aquella, fer ço han stablit e ordenat los dits honorables batle adjunt e pròmens que los honorables procuradors puxen tatxar/(f. 102v) o fer tatxar e fer pagar a tots aquells vehïns que entorn cent passen hauran alberchs o cases de la dita font, segons la vàlua dels dits alberchs, e si la distància de aquells, segons més o menys, les quals cent passes hajen a ésser cascuna de tres palms e mig de cana, e feta²⁴ la dita taxa, que los dits honorables procuradors los puxen fer executar si pagar no volran per lur pròpria auctoritat, sens requesta ne juhí de veguer e jutges.

E si dubte o dubtes del²⁵ present²⁶ stabliment exiran, volen e ordenen que aquells sien interpretats e declarats per los dits honorable batle adjunt e pròmens.

21. Massip transcriu *serà* perquè data el document l'any 1440 i considera, per tant, que l'obra encara no ha començat a realitzar-se.

22. Segueix *quantitat*, ratllat.

23. Segueix *de la font*, ratllat.

24. *feta*, interlineat. Abans *fer*, ratllat.

25. Segueix *s*, ratllat.

26. Segueix *s*, ratllat.

ca. 1442, gener, 7. Tortosa.

Segons els comptes presentats per Francesc Aguilar, administrador de les obres de la font, i deduida certa quantitat rebuda de les deenes a l'inici de les obres, el clavari Bernat Domènech paga 1.389 lliures 11 sous i 5 diners per a la fàbrica de la font.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 64. p. CCV.
Transcrit per J. MASSIP, "La font...", p. 2. El data 1440.

Item, posa en data que²⁷ s'a despès axí en²⁸ la compra de l'alberch hon s'és feta la font, en la placa²⁹ de la ciutat, com en totes les altres messions que són stades fetes en fer la dita font, axí en mans de mestres, pedra, calç, arena e altres messions fetes per manut en la dita obra, la qual obra és stada regida e administrada per Ffrancesch Aguilar, al qual fon comanat per lo dit honorable Domènech, clavari encamarat, MCCCXXXVIII lliures, X sous, I diner, segons lo dit en Ffrancesch Aguilar li n'ha donat comte per menut e se apar en lo libre de la dita obra, per ell regida e administrada, de la qual quantitat, deduhides LVIII lliures, XVIII sous, VIII diners que lo dit obrer ha rebudes de certes dehenes en lo principi de la obra de la dita ffont exhigides. Restaven ço que lo dit clavari ha bestret e paguat en la ffàbrica de la dita font MCCCLXXXVIII lliures, XI sous, V.---- MCCCLXXXVIII ll XI s V³⁰.

1442, agost, 30. Tortosa.

Pagament de vint sous a Joan Breçó, qui ha anat a buscar Bartomeu Casanova, mestre de fer fonts, que està treballant a Sant Mateu.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 65. f. 60r.

Item donà, a XXX d'agost, a'n Johan Breçó, que anà a Sent Matheu per part de la ciutat, hon portà letres als jurats de la dita vila e a'n Berthomeu Bonet e³¹ a'n Berthomeu Casanova, maestre de fonts, que feya una font en la dita vila, per ço que lo dit maestre vengués ací per veure la font, si era erada³² o si hi havia deffaliment, e stech V jorns ab una bístia de loguer, per tot, vint sous. --- I ll.

1442, setembre, 5. Tortosa.

Pagament de 4 lliures, 6 sous i 6 diners a Bartomeu Casanova, mestre de fer fonts, per diversos conceptes, entre ells revisar la font de la plaça de Tortosa.

27. Segueix *ha co*, ratllat.

28. Segueix *cer*, ratllat.

29. Manca el trencament de la *c*.

30. En el marge esquerre: *font de la plaça*.

31. Segueix *al*, ratllat.

32. Segueix *o si bich*, ratllat.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 65. f. 60v.

Item, havia donat a V del dit mes de setembre a'n Berthomeu de Casanova, mestre d'aygues e de fons, lo³³ qual los honorables procuradors, ab alguns prohòmens, havien fet venir de Sent Matheu axí per veure la font qui era stada feta com per veure l'acut³⁴, qui's feya en lo riu damunt Xerta, hon stech V jorns faeners, entre anar, star e tornar, a rahó de XI sous per jorn, moneda valenciana, que torna a la nostra moneda II lliures, VIII sous, X, a rahó de XVI per real. Item, li pagà més per la messió d'ell, e del fadrí que'l servia³⁵ e del mul que cavalcava, per VI jorns³⁶, XVIII sous, e per lo loguer del mul dels dites VI jorns, XIII sous, IIII de nostra moneda, e per lo loguer del fadrí, VI sous, IIII de nostra moneda, és per tot. ---- IIII II VI s VI.

9

ca. 1442, setembre, 5. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 65. f. 60v.

Item, donà a IIII hòmens qui a consell del dit mestre cavaren en lo pou de la font. --- II VI s.

10

ca. 1442, setembre, 5. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 65. f. 60v.

Item més, costà hun libant e sis senall per traure la terra de la font, III sous, III dinés, e per la [berenal] qui donà als dits hòmens, qui cavaven la dita terra. ---- II IIII s VII.

11

ca. 1442, setembre, 9. Tortosa

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 65. f. 61r.

Item, donà a n'Anthoni Folquer, qui havia feta una loba a la casa d'on hix l'aygua de la font, ab los claus que comprà per clavar-la. ---- II XVIII s VIII.

33. Segueix s, ratllat.

34. Manca el trencament de la c.

35. Segueix per, ratllat.

36. Segueix e [...], ratllat.

1442, octubre, 16. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix que s'arrangi la font, que va ser mal construïda en la seua part hidràulica, i que aquest arranjament sigui pagat dels béns de la universitat.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 40. f. 26v.

Sobre lo adob de la ffont.

Item, al que fonch proposat per los dits honorables procuradors, dients que com vinga molt poca aygua a la font, e se diga que's pert en lo camí per falta dels canyons, que's diu foren mal meses, com isca molta més aygua allà hon hix que no'n ve a la font, ffonch provehüt que s'i faça tot lo adob que's meresca³⁷ per los³⁸ honorables procuradors, a ffi que tota l'aygua vinga a la font, e tot lo que s'i despendrà se pach de la universitat e sia pres en compte al clavari³⁹.

ca. 1443, maig, 29. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel (?) de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 65. f. 85r.

Item, posà en data que havia costat de fer la mare qui fonch feta de la⁴⁰ font, la via del pou d'en Caldera, segons se mostra per hun cuern⁴¹ scrit de mà d'en Bernat Ferré, qui fonch manobrer de aquella⁴², hi ha pagat abatudes, trenta-III lliures, III sous, VIII diners, que són recaptades dels vehins; resta lo que ha pagat la ciutat, cinquanta-quatre lliures, IIII sous, II diners.

--- LIII ll IIII s II.

ca. 1443, maig, 29. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel (?) de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 65. f. 85r.

Item, posà en data⁴³ aquelles V lliures, XVII sous, II diners que lo dit honorable clavari despès en acabar la dita mare fins al pou d'en Caldera e enpedrar hun⁴⁴ troç davant lo

37. Segueix a ffi que tota l'aygua, ratllat.

38. Segueix Berenguer, ratllat.

39. En el marge esquerre: font.

40. Segueix fonch, ratllat.

41. Segueix qui, ratllat.

42. Segueix ço que la ciutat, ratllat.

43. Segueix que, ratllat.

44. Segueix troch, ratllat.

pou, e per adovar les canals de la font davall les monges, e per portar-hi una poca per pendre l'aygua, que no's perdés, segons se apar per hun cuern scrit per menut⁴⁵ del dit mossèn lo clavari, e d'en Ffrancesch Tirbí, que és en les cubertes del present libre.---- V ll XVII s II.

15

ca. 1443, juliol, 22. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 65. f. 91v.

Item, donà a'n Folquer, manyà, qui a dobat lo pany de la font. ---- ll I s II.

16

ca. 1443, desembre, 23. Tortosa.

Pagament a un escriptent per les cartes que ha fet sobre les obres de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 66. f. 67v.

Item, donà a'n Daroca, scrivent, per XXVIII [cartes] d'actes que féu de les respostes que donaren los honorables en Guillem Bonet e en Bernat Domènech a les requestes que'ls foren fetes per rahó de la obra de la font. ---- ll II s IIII.

17

1444, febrer, 28. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix interpel·lar Bernat Domènech perquè pagui allò que deu a la botiga del blat, i no accepta que la despesa que ha fet en l'obra de la font sigui una compensació vàlida.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 41. p. 145⁴⁶.

Item, com lo honorable en Bernat Domènech no vulla pagar les cent vuytanta-e-set lliures que ha a donar al botiguer, que y sia provehit que pach. Com ell los vulla compensar ab la despesa de la font⁴⁷, ffonch provehit que lo dit en Bernat Domènech sia interpel·lat per part de la ciutat que pague la dita quantitat al botiguer, en Domingo Cerdà⁴⁸, com no las puxa retenir per la dita rahó, e si pagar no volrà o dilatarà, que ladonchs que per part de la ciutat⁴⁹ hi sia feta per exacció de la dita quantitat tota aquella instància com se meresca,

45. Segueix d'en L, ratllat.

46. Document ratllat, segurament es tracta d'un esberrany.

47. Segueix a la qual, ratllat.

48. al botiguer, en Domingo Cerdà, ratllat.

49. Segueix que, ratllat.

a consell dels accessors de la ciutat⁵⁰, e per açò a fer e instar⁵¹, lo present Consell dóna⁵² al dit Domingo Cerdà, botiguer, plen poder, servant tota hora lo consell dels accessors de la ciutat, e que tota hora que lo dit Domingo farà mester lo present poder, li sia donat per los scrivans de la sala.

18

1444, febrer, 28. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix obligar Bernat Domènech a fer el jurament que els procuradors han fet sobre els diners de la botiga del blat; i si s'hi nega, decideix prendre mesures en contra.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 41. p. 145⁵³.

Item, com⁵⁴ lo dit en Bernat Domènech haja reusat fins vuy de prestar lo jurament sobre les coses contengudes en la proveisió de Consell feta sobre los diners de la botiga assegurada⁵⁵ e del stabliment⁵⁶, si o segons per⁵⁷ ells, dits honorables procuradors, és stat jurat com hi serà provehüt; ffonch provehüt que lo dit en Bernat Domènech preste lo dit jurament, en altra manera que y sia provehüt per tots aquells remeys als dits affers pertinents de consell dels accessors de la ciutat.

19

1444, maig, 16. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix pagar a Bernat Domènech la despesa que ha fet en l'obra de la font de l'Àngel per sobre de les 187 lliures, 23 sous i 6 diners que deu a la ciutat, la qual quantitat ha d'ésser pagada.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 41. p. 68. Esberrany en p. 157.

Que l'onorable en Bernat Domènech sia pagat de la despesa per ell feta
en la obra o fàbrica de la ffont.

Item, al que ffonch proposat per los dits honorables procuradors, ço és, que com ací haja algunes provesions de Consell ab les quals és stat provehüt que l'onorable en Bernat Domènech pach aquelles⁵⁸ cent LXXXVII lliures, XXIII sous, VI⁵⁹, les quals deu a la dita ciutat per la administració de la botiga assegurada, e que contra aquell, per haver la dita quantitat, fos provehüt judicialment de e ab consell dels accessors de la ciutat; ffonch

50. Segueix *la qual qual*, ratllat.

51. *e instar*, interlineat.

52. *dóna*, interlineat.

53. Document ratllat, segurament un es tracta d'un esberrany.

54. *com*, interlineat.

55. Segueix *com hi fos provehüt*, ratllat.

56. *e del stabliment*, interlineat.

57. Segueix *los*, ratllat.

58. Segueix *buytanta lliures e sous*, ratllat.

59. *cent LXXXVII lliures XXIII sous VI*, interlineat.

provehit per alguns sguarts e motius rahunables concernents utilitat e profit axí de la ciutat com del dit en Bernat Domènech, que lo dit en Bernat Domènech pague realment e de ffet, segons pagar offerí e promés a la dita ciutat, la dita quantitat per tot lo mes de agost primerament. Et, per tant, com la dita ciutat seria tenguda al dit en Bernat Domènech per la obra o fàbrica de la font, ffonch axí mateix provehit que los honorables en Ramon Jordà, n'Arnau Feriça, en Pere Sala, en Ffrancesch Oliver e en Johan Boteller, presents e graciosament acceptants, facen dita plana ab albarà scrit de llur mà al dit honorable en Bernat Domènech, de pagar per la dita ciutat per tot lo mes de octubre primer venidor tota aquella quantitat que liquidats los comptes de la obra de la dita ffont se trobarà ésser stada despesa en la dita obra e deguda al dit en Bernat Domènech, lo qual albarà e dita plana sien tenguts de fer los sobredits al dit en Bernat Domènech, de continent que los dits comptes sien liquidats. Et per liquidar los dits comptes per lo dit honorable en Bernat Domènech, donadors de la obra de la dita font, lo present Consell elegys los comptadors e cauculadors infra següents:

En Fferica⁶⁰.

En Johan Boteller.

En Ffrancesch Oliver.

En Johan Climent.

En Pasqual Curto.

20

1444, maig, 16. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa revoca les provisions fetes en contra de Bernat Domènech i dóna poders als procuradors per tal que puguin fer manlleutes amb la finalitat de pagar-li allò que se li deu per les obres de la font.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 41. p. 70. Esborrany en p. 157.

Del poder donat als honorables procuradors de manlevar per pagar al dit honorable en Bernat Domènech la despesa per ell feta en la fàbrica de la font.

E més, ffonch provehit per lo dit Consell que totes e qualsevol provesions, axí de Consell com de parlaments per la dita rahó contra lo dit en Bernat Domènech fetes, sien hagudes per revocades, segons lo present Consell aquelles revoca e anul·la, e per revocades e nul·les vol haver provehit més sobre les dites cosses que si la dita ciutat, o lo receptor de aquella, al dit temps de octubre, no havia diners per pagar la dita quantitat, en tal cars lo dit Consell dóna poder e facultat als honorables procuradors que ladonchs seran de manlevar aquella quantitat o quantitats que obs seran a satiffacció del dit en Bernat Domènec, no obstant qualsevol provesions de no manllevar en contrari fetes, e que la dita ciutat haja e sia tenguda de guardar de dan als dits honorables en Ramon Jordà, n'Arnau Feriça, en Johan Boteller, a'n Ffrancesch Oliver e a'n Pere Sala, e fer-los carta e guardar de dan si haver-la'n volran. Et, en continent, lo dit honorable Consell féu e fermà la dita carta de guardar de dan als prop nomenats.

Testes: Petrus Texidor⁶¹, virgarius dicti Consilii, et Guillelmus Calvera, scriptor.

60. Manca el trencament de la c.

61. Segueix *et Berengarius*, ratllat.

1444. Tortosa

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix que Bernat Domènech doni els comptes de l'administració de la font alhora que es reten els comptes de la clavaría de l'any present.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 41. p. 167.

Lo vot de micer Gabriel Solà sobre en Bernat Domènech.

Que attenent que los comptes del clavarí passat e dels altres que ha administrat dels béns de la universitat se han ha hoir e examinar la setmana que ve⁶², que és de parer que en Bernat Domènech done⁶³ los comptes de la obra que ha feta en la font davant los hoidors de comptes al spital, e aquells que consideren lo mestre⁶⁴ notòriament, si és aprovat e si no costarà notòriament que se n'informen, e que si costarà que lo dit mestre és aprovat, axí com se mostra, pus se diu⁶⁵ Barchinona lo té per aprovat, que en tal cars lo dit en Bernat Domènech pague lo que deu a la ciutat, e que⁶⁶ tot lo que los hoidors de comptes atrobaran per liquidació de sos comptes ésser-li degut, que Tortosa lo li asegure a pagar a hun temps sufficient.

1444, setembre, 3. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix pagar la despesa que Bernat Domènech ha fet en l'obra de la font, a excepció del salari del mestre, que no s'ha de pagar fins que no hi arribi aigua.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 42. f. 31v.

Que en Bernat Domènech sia pagat de la despesa de la obra de la ffont,
exceptat lo salari del mestre.

Al que fonch proposat per los dits honorables procuradors, sobre les despeses que demana l'honorable en Bernat Domènech, fetes e administrades ara però darrerament en la fàbrica e construcció de la canyonada e coses pertinents aquella de la ffont, dients que com per relació dels comptadors e caculadors elets per lo Consell de la ciutat, se mostràs lo que en la dita fàbrica se era despès, e encara per los dits comptes diga lo dit en Bernat Domènech que ha donat hun florí tots jorns al mestre per son salari, si les dites despeses e salari del dit mestre li serà pagats. Ffonch provehüt que pus los dits comptadors són stats vists e exa/(f. 32r)minats los dits comptes, majorment atesa la delliberació e conclusió del Consell General, a n'acò⁶⁷ provehünt que les dites despeses li sien pagades. Però quant al salari, lo qual lo dit Bernat Domènech diu haver pagat al dit mestre, ffonch

62. Segueix e per consegüent, ratllat.

63. Segueix sós, ratllat.

64. Segueix f, ratllat.

65. se diu, interlineat.

66. Segueix la ciutat que li faça seguretat de, ratllat.

67. Manca el trencament de la c.

clos e delliberat que si l'aygua vendrà a la font e aurà deguda⁶⁸ ffi e perfecció, que en tal cas sia pagat lo dit salari com axín haja promès lo dit mestre, en altra manera que no li sia donat res, pus la dita font no aygua no haja conclusió. E co⁶⁹ que per la dita rahó se pagarà, se pach dels béns de la universitat e sia pres en compte al dit receptor.

23

1444, setembre, 5. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa decideix escriure al mestre de la font, que havia promès no cobrar si no hi portava aigua, per tal que aconpleixi la seua promesa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 42. f. 32v.

Que sia scrit al mestre de la font, que vinga per metre l'aygua. Al que ffonch proposat per los dits honorables procuradors, dients que com en la reddició dels comptes donats per l'honorable en Bernat Domènech⁷⁰, sobre la despesa que darrerament ha feta en la obra de la font, per fer venir l'aygua a n'aquella, los comptadors e cauculadors per lo Consell de la ciutat a examinar los dits comptes deputats e assignats, hagen difficultat, sols⁷¹ lo partit de la paga de salari que és stada feta al mestre per lo que's diu que lo dit mestre havia dit que si ell no metia l'aygua en la font, que no li fos pagat lo salari, com hi sia provehüt que lo dit en Bernat Domènech, qui havia pagat al mestre axí com totes les altres despeses, volia axí ésser content del dit salari com de les altres. Ffonch provehüt que pus lo dit mestre havia feta la dita oferta, e no ha encara soltada l'aygua a la font, e lo temps per exugar la obra per ell pres e retengut sia possat per part de la ciutat, li sia scruta una letra, e altra per part del dit en Bernat Domènech, que vingua per metre l'aygua en la font, e com lo dit mestre serà ací, ladonchs se porà mills provehir en lo dit partit.

24

1444, setembre, 9. Tortosa.

Els oïdors de comptes remeten a una altra instància la inspecció dels comptes de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 42. f. 30r.
Esborrany en Llibre de Provisions, 41. p. 188

Idem la relació faedora dels comptes de la obra de la font.

Item, la relació faedora⁷² per los comptadors e hoïdors de comptes elets per la ciutat als comptes de la administració regida per en Bernat Domènech, per rahó de la font, ffonch remès a davall.

68. Segueix *perfecció*, ratllat.

69. Manca el trencament de la c.

70. *Domènech*, interlineat.

71. *sols*, interlineat.

72. *la relació faedora*, interlineat.

1445, gener, 12. Tortosa.

El Consell de la ciutat de Tortosa, orientat pels assessors de la ciutat, decidetx pagar a Bernat Domènech allò que li deu per l'obra de la font, excepte el salari del mestre, que no ha acomplert la seua promesa de portar aigua i, per tant, no ha de cobrar.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 42. f. 49v-50v. Esborrany en document solt 2.

Que l'honorable en Bernat Domènech sia pagat de la obra de la ffont, exceptat lo salari del maestre.

Al que fonch proposat per los dits honorables procuradors, dients que com per provisió de Consell de la ciutat, celebrat sots kalandari de XVI de mag prop passat, sia stat provehüt e conclòs que l'honorable en Bernat Domènech, per alguns esguarts e motius rahonables concernsents utilitat e profit, axí de la ciutat com del dit en Bernat Domènech, pagàs per tot lo mes de agost, lladonchs primer venidor⁷³, aquelles cent huytanta-set lliures, XVIII sous, sis diners, les quals deu a la dita ciutat per la administració de la botiga assegurada. E per tant, com la dita ciutat era tenguda al dit en Bernat Domènech per la obra/(f. 50r) o fàbrica de la font, que la ciutat axí matex pagàs al dit en Bernat Domènech, per tot lo mes de octubre après seguidor, tota aquella quantitat que liquidats los comptes de la obra de la dita font se trobarà ésser stada despesa en la dita⁷⁴ obra, e deguda al dit en Bernat Domènech. Revocants e anul·lants totes e qualsevol provesions axí de Consell com de parlaments, per la dita rahó contra lo dit en Bernat Domènech fetes, donants encara plen poder e facultat als honorables procuradors de manlevar aquella quantitat o quantitats que obs seran a satisfacció del dit en Bernat Domènech, e per liquidar los dits comptes donadors per lo dit honorable en Bernat Domènech, ffossen elets en comptadors los honorables n'Arnau Feriça, en Johan Boteller, en Ffrancesch Oliver, en Pasqual Curto e en Johan Climent. E com per dues altres provesions de parlaments tenguts, la hun sots kalandari de tres del dit mes de setembre, e l'altre sots kalandari de V del mateix mes de setembre devallants, de provesió de Consell tengut e celebrat sots kalandari de dos del prop dit mes; sia stat provehüt e conclòs que lo dit en Bernat Domènech sia pagat de totes les dessús dites despeses per ell fetes en la fàbrica de la dita font, exceptat lo salari del maestre. E com per lo levament dels dits comptes fets per los prop nomenats cauculadors, dels quals n'i havia tres en lo present parlament constàs lo dit en Bernat Domènech haver despès en la dita obra o fàbrica de la dita font CCLXXVIII lliures, XVIII sous, III, malla, de les deduhides XXXXV lliures, II sous que són lo salari del maestre. Reste CCXXXIII lliures, XVI sous, III, de les quals, abatudes les damunt dites CLXXXVII lliures, XVIII sous, VI per ell degudes a la ciutat, segons dessús és dit, per rahó de la administració de la botiga assegurada, que lo dit en Bernat Domènech ha a cobrar de la ciutat quaranta-sis lliures, XVII sous, VIII. E lo dit en Bernat no's contente de la prop dita resta, si ab aquella no li és pagat ell segons diu lo dit maestre, com les altres averies de la dita obra, com⁷⁵ hi serà provehüt. E los dits honorables procuradors e prohòmens, vistes e regonegudes totes les provisions de Consells e parlaments/(f. 50v) dessús mencionades, les quals foren totes de mot a mot lestes segons digueren aquelles, deliberaren e provehiren que al dit en Bernat Domènech fossen donades e liurades, dels béns de la universitat, tan solament les

73. Segueix s, ratllat.

74. Segueix obra font, ratllat.

75. Segueix axí era, ratllat.

dites XXXXVI lliures, XVII sous, VIII que són la resta de tot lo dessús dit compte, e que aquelles sien preses en compte al receptor, e que lo salari del dit maestre no li sia pagat per los sguarts e motius en les dites provecions de parlaments mencionats, e que los dits honorables procuradors lo cancellen lo contracte per lo dit honorable en Bernat Domènech fet a la ciutat de les dites CLXXXVII lliures, XVIII sous, sis diners per rahó de la administració de la dita botiga, e de aquelles li fagen absolució e diffinició general.

E ffeta e delliberada la dita proveció, en continent, lo dit honorable en Ramon Jordà dix que no y consentia, e lo dit en Johan Boteller, dix que stava e perseverava en lo dit primer vot que ell havia ja donat en los dits affers. E los dits honorables procuradors digueren als⁷⁶ honorables micer Gabriel Solà e mossèn Bernat de Girona, accessors dessús dits, què consellaven en los⁷⁷ dits affers, los quals digueren que ells consellarien que ells tenguessen e servassen la⁷⁸ present⁷⁹ delliberació e provissió, e totes les altres dessús mencioandes, que volen e disposen que lo dit en Bernat Domènech sia pagat, exceptat lo salari del maestre.

26

1445, gener, 15. Tortosa.

Pere Sala rep certa quantitat, mitjançant la venda a Pere Brull d'un censal mort, que s'ha de fer servir per tal de pagar a Bernat Domènech les despeses que ha fet en l'obra de la font de l'Àngel.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 67. p. XXIII.

Item, posà en rebuda lo dit en Pere Sala, aquelles XXXXVI lliures, XVII sous, VIII diners que ha rebudes de mossèn Pere Brull, prevere, per les quals los honorables en Bernat Pinyol, en Bernat Poblet e en Pere Goçalbo, procuradors l'any present de la ciutat, li han venuts e assignats XXXXVI sous, X de censal mort cascun any pagadors a XV de giner, ab carta rebuda e closa per mi, Raphael Figuera, notari, lo dit XV dia de giner de l'any MCCCCXXXV, les quals XXXXVI lliures, XVII sous, VIII se són meses e convertides en pagar l'honorable en Bernat Domènech, mercader de la dita ciutat, en esmena e satisfacció de açò que havia bestret en reffecció e fer tornar l'aygua a la font de la plaça la darrera vegada, e aquelles met en data lo dit en Pere Sala, que ha donades al dit en Bernat Domènech en dates comunes, en pàgines LXXI.

--- XXXXVI ll XVII s VIII.

27

1445, desembre, 19. Tortosa.

Anotació del pagament a Bernat Domènech de 46 lliures, 17 sous i 9 diners, en concepte de les despeses que ha sostingut en l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa. L'esmentada quantitat s'ha aconseguit mitjançant la venda d'un censal mort a Pere Brull.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 67. (s/p) p. CLXXII.

76. Segueix *dits*, ratllat.

77. Segueix *affers*, ratllat

78. *la*, corregeix *les*.

79. *present*, interlineat.

Item, posà en data lo dit en Pere Sala que ha donat a l'honorable en Bernat Domènech, mercader, aquelles XXXXVI lliures, XVII sous, VIII, les quals li devien ésser pagades en esmena e satisfacció de les despeses que havia fetes en refecció de fer venir l'aygua a la font de la plaça la darrera vegada, segons appar per provisió de parlament scrita e continuada en lo libre dejús mencionat, sots kalandari de III de setembre de l'any MCCCCXXXIII, devallant de dues provesions de Consell, la hun celebrat en la sala dalt de la casa de la ciutat, e continuada en lo libre de les provesions per mi, Raphael Figuera, sots kalandari de dos del mateix mes de setembre, e l'altre sots kalandari de XVI de maig del dit any, e aquelles met en rebuda en lo present libre, en rebudes comunes, en pàgines XXIII, e aquelles ha rebudes de mossèn Pere Brull, per les quals li són stats venuts e assignats XXXXVI sous, X de censal mort, cascun any pagadors a XV de giner, ab carta rebuda per mi, Raphael Figuera, dessús dit, a XV de giner de l'any MCCCCXXXV, les quals⁸⁰ lo dit en Bernat Domènech confessa haver haüdes e rebudes, he n'ha fermada àpocha en poder de mi, dit notari, a⁸¹ del dit mes de giner. --- XXXXVI ll XVII s VIII.

28

1446, octubre, 8. Tortosa.

Informat el Consell de la ciutat de Tortosa sobre la voluntat de Bernat Domènech, present a la cort de Barcelona, de cobrar les quaranta lliures que ha pagat de salari al mestre de la font, decideix remetre la qüestió als assessors de la ciutat.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 43. f. 26r-v.

Al que fonch proposat per los dits honorables procuradors, dients que com ells hajen haguda una letra dels honorables en Johan Ycart, d'en Ffrancesch Oliver, missatgers, e d'en Johan Pedrolo, síndich de la ciutat, residents en Barchinona, en les corts convocades per la senyora reyna, e en sa sacra audiència, dients que com lo honorable en Bernat Domènech, qui's trobava en cort, los hagués dit que volia traure una letra de la senyora reyna li fos pagada per la ciutat certa resta de les despeses de la font, de les quals hi ha provisió de Consell li sien pagades, e ells sabents que la dita letra no li's podia ésser denegada, com fos de justícia, si axí era que tal provisió hi hagués, sien restats ab lo dit en Bernat Domènech no tragués la dita provisió, car ells ne scriurién, [etcètera]. E lo dit en Bernat Domènech sia vengut e diga de les dites despeses li reste a pagar tan solament lo salari que ha pagat al maestre, lo qual munta quaranta lliures. E ells, dits honorables procuradors, hajen fet veure e regonèixer als dits assessors que eren presents totes les provesions de Consells e de parlaments tocants les dites despeses, a ffi que mils e pus delliberadament poguessen consellar què era faedor sobre los dits affers, de aquí avant lo present parlament fes aquella provisió sobre aquells que mils los aparegués justa e rahonable. E feta la dita proposició, en continent, los dits honorables assessors, a postulació e pregàries dels dits honorables procuradors e pròmens, feren relació de totes les provisions de consells e de/(f. 26r) parlaments que havien trobades e vistes e entès sobre les dites despeses, les quals encara a major cautela legiren e feren legir totes de mot a mot en lo present parlament, hoc encara la letra dessús mencionada, ço és, lo capítol que parla de les dites despeses. E feta la dita relació e fetes encara moltes rahons, pro e

80. *quals*, interlineat.

81. Segueix un espai en blanc.

contra, entre los dits pròmens, fonch provehìt e provehínt lo dit parlament comete als dits honorables assessors la determenació, decisió e provesió fahedora sobre lo present negoci. E feta la dita provisió, en continent, los dits honorables assessors hagueren col·loqui e parlament entre si, en lo qual convocaren en entrevench lo dit micer Pere dez Brull, e levada conclusió entre ells, que considerada la provisió de Consell, la qual vol que totes les despeses fetes per lo dit en Bernat Domènech en la obra de la dita font li sien pagades dels béns de la universitat, e les provisions e parlaments après sobre açò tenguts, les quals⁸² provehexen que totes les dessús dites despeses sien pagades exceptat lo salari del maestre, no pugen prejudicar a la dita provisió de Consell, majorment com les dites provisions de parlaments no devallen de provisió de Consell. Emperò, attenant que encara resta a veure en⁸³ los dits affers alguns punts de dret que'ls ocorren, los quals ells haurien vist per lo matí, que la dita jornada ells aconsellarien als dits honorables procuradors lo que trobarien ésser faedor de justícia sobre lo dit negoci.

29

1446, octubre, 10. Tortosa.

Els assessors de la ciutat de Tortosa recomanen al Consell que el salari del mestre de la font li sigui pagat a Bernat Domènech dels béns de la universitat, tenint en compte, no obstant, que això no inclou el dret que té la ciutat d'actuar en contra del mestre.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Provisions, 43. f. 26v-27r.

Vengueren los dits honorables assessors e digueren que per los mo/(f. 27r)tius e respostes dessús dites, a ells era de parer e axí u donaven de consell, que tot lo que lo dit en Bernat Domènech havia e pagat al maestre de la font, li sia pagat dels béns de la universitat e sia pres en compte al receptor, ab aquesta salvetat: que tot lo dret e acció que ha la ciutat contra lo dit maestre per la mala obra que ha feta, li romanga salv. E en continent, los dits honorables procuradors e pròmens, provehíren lo dit honorable en Bernat Domènech fos pagat e satisfet, segons és dit, e protestaren en presència de mi, Rafael Figuera, notari, de n'Anthoni Domènech, mercader, e d'en Johan Ardona, specier, testimonis a açò apellats, que per lo dit pagament fahedor per la ciutat al dit en Bernat Domènech no sia fet prejuhi algú a la ciutat, al dret e acció que ha contra lo dit mestre, abans li romanaga tot dret salvv.

30

1448, juliol, 13. Tortosa.

Pagament a Alfonso, macip de ribera, i a altres homes, per baver traslladat un àngel de pedra fet per a la font de l'Àngel des de la casa del Temple fins a la Casa de la Ciutat de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 70. f. 9v.

82. Segueix *provisions*, ratllat.

83. *en*, interlineat.

Item, donà, a XIII de juliol, a n'Alfonso, macip de ribera, per ell e per sos comanyons, qui havien portat l'Àngel de pedra qui era stat fet per a la font, lo qual portaren de la casa del Temple, setze sous e sis diners, lo qual Àngel fon portat e mes dins la casa de la ciutat, e aquell pagà en presència de mi, Raphael Figuera, notari. --- Ll·XVI s VI.

31

1453, octubre, 16. Tortosa.

Pagament a Pere Ponç per l'arranjament del pany on estan les canonades de la font de l'Àngel.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 75. f. LXVIIIr.

Item, a XVI de octubre, present mi, dit notari, donà a'n Pere Ponç⁸⁴ VIII diners per adobar un pany de la botiga hon stan los canyons de la font, lo qual fadrins havien adobat.---- ll s VIII.

32

1454, març, 9. Tortosa.

Pagament a Pere Ponç per diversos treballs, entre ells per la factura d'un pany i una clau per a la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 75. f. LXXViv.

Item, a VIII de marc⁸⁵, present mi, dit notari, donà a'n Pere Ponç⁸⁶, serraller, vint sòlidos per rahó de I pany e clau nou que féu en la finestra de la font⁸⁷ de la placa⁸⁸, e per una loba nova guarnida, e per guardes e claus que féu en la porta de la casa de la font qui és al replà d'en Febrer, les quals tancadures havien trencades, e, per tant que no donassen empax o qualque malesa en l'aygua, foren-hi feytes les dites tancadures.

33

1454, març, 21. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. f. LXXVIIv.

84. Manca el trencament de la c.

85. Manca el trencament de la c.

86. Manca el trencament de la c.

87. Segueix *b*, ratllat.

88. Manca el trencament de la c.

Item, a XXI de marc⁸⁹, donà, present mi, dit notari, a n'Andreu Gironès, per lacha, plom e altres⁹⁰ despeses feytes en adobar la font, la qual se exia, III sous, III. ---- ll III s III.

34

1454, abril, 1. Tortosa.

Pagaments per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 75. f. LXXVIIIr-v.

Item, lo dit dia, donà a'n Lorenc⁹¹ Loca⁹², ponter, VIII sous per I picha de pedra que comprà de una dona, [...], picha que stà al carrer nou, VIII sous; la qual adjudica valer tant lo mestre de la Seu, segons dix; e més, li donà VIII sous per II dies que lo dit ponter stech en cavar les canals de fusta que foren meses davall terra, e açò a obs de la font.--- ll XVI s. / (f. LXXVIIIv).

Item més, li donà VI sous per dos dies que en Pere Anguera li ajudà a cavar les dites canals, e a cavar la terra hon foren meses⁹³. ---- ll VI s.

Item, li donà I sou que dix havia pagat al sclau d'en Scuder, per portar la picha e les canals a la font. ---- ll I s.

35

1454, juny, 17. Tortosa.

Pagament a Pere Ponç per la factura de quatre claus per a les aixetes de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 76. f. LVIIIv.

Item⁹⁴, la dita jornada, donà⁹⁵, en presència de mi, dit notari, a'n Pere Ponç, manyà, per quatre claus que feu a les exetes de la font, que non prenguessen sinó certa hora de la aygua. ---- ll III s VI.

36

1455, gener, 21. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 76. f. LXXXVIv.

89. Manca el trencament de la c.

90. Segueix coses, ratllat.

91. Manca el trencament de la c.

92. Manca el trencament de la c.

93. Segueix *Item l*, ratllat.

94. Segueix *a*, ratllat.

95. Segueix *d*, ratllat.

Item, a XXI de giner, donà a'n Pere Texidor, verguer, III sous, VIII perquè pagàs en Borrell, qui havia scombrada la canal de la aygua que scapa de la font, com fos embocada⁹⁶, e anàs la aygua per la placa⁹⁷; e per arena que y tiraren, de la Seu; per tot.

--- II III s VIII.

37

1456, agost, 4. Tortosa.

Pagament a Pere Ponç per la factura de 5 caragoles per a la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 77. f. 39r.

Item, lo dit dia donà a'n Pere Ponç⁹⁸, manyà, per ordinació dels honorables procuradors, per V caragoles que havia feytes a la font de la placa⁹⁹, per tancar e obrir; pagà present mi, notari, quatre reals valencians.

--- II V s X(...)

38

1459, febrer, 20. Tortosa.

Pagament a Pere Sirvent i a Francesc Bas per diversos arranjaments, entre altres el de l'abeurador de la font.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 79. f. LXXVIIv.

Item, posa en data aquelles VIII lliures, XIII sous e I diner, que donà a'n Pere Sirvent, per tant com lo dit en Pere Sirvent e en Ffrancesch Bas havien càrrech de fer adobar los pallols, lo abeurador de la font, lo forat sobre la vinya de frares menors e lo pont de la pedra, la qual quantitat lo dit en Pere Servent confessa que ell e lo dit en Bas havien rehebuda; és lo compte en cubertes.

--- VIII II XIII s I.

39

1460, juliol, 11. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 81. f. LXXIV.

Item, lo dit dia donà a'n Pere Texidor I lliura, V sous, IIII, los quals se despeneren en adobar la font de la plaça, segons consta en hun compte donat de mà del dit en Texidor, la qual quantitat confessa haver rebuda.

--- I II V s IIII.

96. Manca el trencament de la c.

97. Manca el trencament de la c.

98. Manca el trencament de la c.

99. Manca el trencament de la c.

1460, agost, 13. Tortosa.

Pagament a Pere Teixidor per tenir cura de l'estat de la font de l'Àngel de Tortosa, malgrat que no ha servit tot l'any.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 81. s/f.

Lo salari d'en Pere Teixidor, verguer, per tenir en condret la font de la placa¹⁰⁰ e veure e regonèixer aquella, que és XX sous.

A XIII de agost any Mil CCCCLX, lo honorable en Jacme Brull, regent la rectoria per lo honorable en Johan¹⁰¹ Pedralbes, receptor, dóna de ordinació dels honorables procuradors al dit en Pere Teixidor, no obstant no¹⁰² agés servit tot l'any, los XX sous del dit salarii, los quals confessa a mi, notari, haver rebuts. ---- I ll.

41

1460, agost, 14. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 81. f. LXXVv.

Item, lo dit dia, present mi, notari, a'n Guillem Serra, manyà, per adob de la font de la plaça e cadenats hi féu, e plom e altres coses, segons és lo compte en cubertes, XV sous; dónals-hi de ordinació dels honorables procuradors. ---- ll XV s.

42

1461, maig, 28. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 82. s/f.

A XXVIII de maig any dessús, donà lo dit receptor, de ordinació dels honorables procuradors, a'n Guillem Serra, mayà, per fer bella la font de la plaça e adobar dues exetes, tres sous, V diners; co¹⁰³ és, per sos treballs dos sous, per una [...] stopa de cànem set diners, per oli a fer laqua, set diners, e per calc¹⁰⁴ una tres diners; la qual quantitat confessa haver rebuda present mi, Pere Giner. ---- ll III s V.

100. Manca el trencament de la c.

101. Segueix *Belcayre*, ratllat.

102. Segueix *fox*, ratllat.

103. Manca el trencament de la c.

104. Manca el trencament de la c.

1465, agost, 22. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 84. s/f.

Item, a XXII de agost, donà, present mi, notari, a'n Berthomeu Bosch e¹⁰⁵, per [exaguar] la aygua de la font de la placà¹⁰⁶, per fer-la bella, hun real. ---- ll I s VI.

1466, març, 12. Tortosa.

Pagament a Guillem Çaera¹⁰⁷ per diversos arranjaments que s'han fet a la ciutat de Tortosa, entre altres posar una aixeta a la font de l'Àngel.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 84. s/f.

Item, a XII del dit mes, donà e paguà a'n Guillem Çaera, que havia bestret en les coses dejús scrites; ço és, a n'Uguet, mestre d'aixa, per metre una exeta en la font, V sous, VI. E més, per seu, stopa, oli, per fer laca e per fer bella la dita font, per tot I sou. Item, per metre una [campana] damunt lo portal de sent Jordi, I sou. Item, a'n Julià, per fer-li replegar los mantellets, que eren cayguts als portals del temple e de sent Jordi, un real, I sou, VI. Item, per VIII [cebes] marines comprà d'en Johan Fornas, per I sou, per tot, muntan deu sous¹⁰⁸. És lo compte per menut en cubertes del present libre. ---- ll X s.

1466, juliol, 2. Tortosa.

Pagament a Pere Ponç per diversos treballs, entre altres la factura d'un cademat per a la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 84. s/f.

Item, donà e paguà a'n Pere Ponç, manyà, per un cademat féu per a la font e per adobar e clavar lo pany del pont levadiç dellà lo pont, per tot, dos sous, present mi, notari. --- ll II s.

105. Segueix un espai en blanc.

106. Manca el trencament de la c.

107. No es tracta del mestre que construí la font l'any 1440, sinó del seu fill, un mercader que ocupa diversos càrrecs en el govern del municipi durant la segona meitat del segle XV.

108. Segueix *VI diners*, ratllat.

1466, agost, 7. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 84. s/f.

Item, digous, a VII de agost, donà e paguà a n'Anthoni Soler, per fer adobar la mare de la font de la placa¹⁰⁹, que s'i havia trencada una lamborda, per fer-n'i portar, e metre, e adobar, e netejar, a quatre hòmens que ho feren, dos reals, present mi, notari. ---- II III s.

1470, setembre, 6. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 88. f. 26r.

Item, a VI del dit mes, donà e paguà lo dit honorable clavarii, per adobar la font e scombrar aquella, segons apar per menut en un compte scrit de mà d'en Baltasar Martí, XXVII sous e sis diners; és en cubertes del present libre. ---- I II VII s VI.

Item més, per dues senalles foren comprades per a la dita obres, set diners. ---- II s VII.

1470, setembre, 7. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 88. f. 26r.

Item, lo dit dia, donà, present mi, notari, a'n Guillem Serra, manyà, per adobar les exetes de la font e metre laca e fusta, les quals exetes se exien e's perdia molta aygua, quatre sous VI diners; e més, donà per deu diners de oli e I lliura de stopa de cànem fonch comprada d'en Gabriel Thomàs, corder, segons dix lo dit Serra, I sou, VI; és tot, sis sous.

---- II VI s.

1470, setembre, 17. Tortosa.

Pagaments per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 88. f. 27r.

109. Manca el trencament de la c.

Item, dilluns, a XVII de setembre, donà e paguà, present mi, notari, a'n Berthomeu Alaix, ferrer, per dos cèrcols de ferro a fets per obs dels cayons de la font de la plaça; pesaren¹¹⁰ set lliures e miga; costaren IIII carlins, que valen. ---- II V s IIII.

Item, paguà per un cadaff de oli per fer la lacha als dits cayons, comprat de na Glaberta. ---- II II s IIII.

Item, per stopa e fil comprat d'en Gabriel Thomàs, per ligar la dita lacha e drap de canemaç, per tot, dos sous quatre diners. ---- II II IIII.

Item, costà un hom per fer lo morter per fer la dita obra, sis diners. ---- II s VI.

50

1470, setembre, 18. Tortosa.

Pagaments per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 88. f. 27v.

Item, lo dit dia, donà a n'Anthoni Carbó, mestre d'aixa, deu sous, VIII, present mi, notari, per foradar hun [çepí] per a la font, e fer-ne una trompa, en la qual stech dos jorns, segons dix, e loguer de barrines, per tot, no obstant deu anàs més. ---- II X s VIII.

Item, lo dit dia, donà e paguà lo dit honorable clavari a mestre Nicalau Alcoverre, per a fer lacha, e [seu], comprat de mestre Girart, quandaler, dos sous, present mi, notari, per obs de la font. ---- II II s I.

51

1470, setembre, 20. Tortosa.

Establiments de la font.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre d'establiments, 11. f. 142r.

De la font.

Item, han stablit e hoÿt que no sia negú que gos pendre aygua de la font ab portadores ne barrils ne altre¹¹¹ vexell, sinó ab cantes grans e poch, d'aram o de terra, e qui contrafarà, que pach de pena çinch sous per cada vegada, e perdre les portadores.

Item, que negú no gos abeurar bèsties a la font ne lavar ortalíça ne draps ne cuyro en fer brutura neguna, sots pena de çinch sous.

52

1472, octubre, 13. Tortosa.

Pagament a Antoni Codina, argenter, per l'arranjament de les aixetes de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 82. s/f.

110. Segueix VII lliures X sous, ratllat.

111. Segueix ne, ratllat.

Item, dimarts, a XIII de octubre any sobredit LXXII, donà lo dit honorable clavari al sener en Anthoni Codina, argenter, per adobar las exetas de la font, tres sous, los quals lo dit Codina confessa haver rebuts.

53

1473, juny, 10. Tortosa.

Pagaments per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa. Participa en l'obra Pere Garçó, mestre de la Seu.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 90. Document solt 24.

Compte de la despesa que ffa Tortosa en adobar la font e netejar-la, e paymentar de pedres davant la font, on se cola l'aygua que's pert de la font, a X de juny 1473.

Primo, compte¹¹² holi per fer lum en la canal de la font, quatre diners. ---- ll s IIII.

Item, logam tres hòmens per netejar la font, a II sous per hom, fa sis sous. ---- ll VI s.

Item, per quatre senalles d'espert. ---- ll I s IIII.

Item, comprà dues graneres e un cànter. ---- ll s VI.

Item, per a n'Anthoni Domènech, e en Serra, que y stigueren alà on ix l'aygua, a denejar la quanall e tera que'n tragueren. ---- ll II s.

Item, per quatre jorns que ffèu faena lo mestre de la Seu, que hobrà VIII pedres per allà on cau l'aygua en la plaça, perquè l'aygua vaja a la mare, a rahó de IIII sous jornal, fa setze sous. ---- ll XVI s.

Item, per un cademat que a fet en Serra, per a tançar la exeta, cinch sous. ---- ll V s.

Item, comprà tres lliures de plom per al rall que meté on cola l'aygua, a rahó de V diners lliura. ---- ll I s IIII.

Item, costà lo morter fet ab dues quarteres de calç, quatre sous. ---- ll IIII s.

Item, costà la menobra ab les pedres de portar a la font, dos sous. ---- ll II s.

Item, logam un hom per ajudar al mestre. ---- ll II s.

Item, per lo rall, un sou. ---- ll I s.

II ll I s V.

54

1473, juny, 25. Tortosa.

Pagament a Guillem Serra per dos cademats que la ciutat de Tortosa compra per tancar la font de l'Àngel.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 90. f. 21r.

Item, dijous, a XXV de juny mes dessus dit, donà lo dit honorable clavarí, de ordinació dels honorables llurs procuradors, a'n Guillem Serra, manyà, per dos cademats havia venuts a la ciutat per a tancar la font, los quals¹¹³ li foren acomanats al dit Serra per tancar

112. Segueix *per*, ratllat.

113. Segueix *quals*, repetit i *confessa*, ratllat.

la dita font, de la qual pres càrrech; confessa haver rebuts los dits deu sous, a mi, notari.---
- ll X s.

55

1474, març, 24. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 90. f. 41v.

Item, dijous, [a] XXIII dels dits mes e any, lo senyor en Guillem Serra, manyà, confessa haver rebut del dit honorable clavarii dotze sous per lo netegar que féu la font, certa lacha que féu en una exeta e dos jorns stigué en metre la exeta que penjava, e adobar l'altre; de les quals despesses apar ab un compte donat per lo dit Guillem Serra, lo qual muntava quinze sous, IIII diners, del qual compte lo honorable en Johan Ycart, procurador¹¹⁴, s'és concordat ab lo dit Guillem Serra li'n sien dats los dits XII sous, per totes coses. --- ll XII s.

56

1498, octubre, 17. Tortosa.

Pagament per l'arranjament d'una aixeta de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 103 (2on lligall). f. 16r.

Item, disapte, a XXVII del dit mes de octubre any dessus dit, en Joan Petit, texidor, menor de dies, confessa haver rebut de l'honorable en Miquel Pous, pagant per lo magnífich mossèn Johan Sebil, receptor de la dita ciutat, III sous per lo adob fonc fet en la exeta de coure de la font de la plaça de la dita ciutat, rebent aquells dit Petit per lo mestre qui havia adobat dita exeta, dit III sous. --- ll III s.

57

1498, novembre, 10. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 103 (2on lligall). f. 16v.

Item, dit dia, lo honorable en Domingo Gomar, mustaçaff, confessa haver rebuts del dit magnífich mossèn Francesch Oliver, receptor, [prop] dit, XXXVI sous, XI per les despeses per ell fetes en adobar e fer venir l'aygua a la font de la plaça, per causa que los canyons staven romputs e l'aygua stava enbassada, que no-n venia sinó molt poca a la dita font, e açò de provisió dels magnífichs en Perot Jordà e Miquel Terça, dos dels procuradors de la dita ciutat. --- l II XVI s XI.

114. *procurador*, interlineat.

1499, setembre, 7. Tortosa.

Pagament per la factura d'una aixeta de coure per a la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 103 (3er lligall). p. 46bis.

Item, disapte, a VII de setembre any dessus dit, en Joan Robiola, laurador, vehí de Gandesa, confessa haver rebut del dit honorable mossèn Johan Sebil, de una part X sous e de altre part dels magnífichs procuradors de la dita ciutat XV sous, cost de fer una exeta de coure a la font de la plaça de la dita ciutat, los quals XV sous foren de aquells XVIII sous foren rebuts per dits magnífichs procuradors del fogatge degut per mossèn Johan Garidell, e de altra part III sous del dit fogatge a n Guillem Tolt, de Aldover, per los treballs de senyalar certa fusta per la dita ciutat. --- II X s.

1499, setembre, 19. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 103 (3er lligall). p. 47.

Item, dijous, a XVIII de setembre 99, mestre Pere Aguiló, mestre de cases, confessa haver rebut del dit mossèn Joan Sibil, altre de dits receptors, XXII sous per los treballs per ell e menobres e ajudants en regonèixer la canyonada de la font, davant casa de mossèn Ycart, e d'en Leonard Benet e davant casa de mestre Garcia, per ço com la aygua no fahia la via que fer devia, segons apar per hun compte donat per dit mestre Aguiló, lo qual és en cubertes de libre, e ay deliberació de vintena, a XVI de setembre. --- I II II s.

1500, juny, 17. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 104 (1er lligall). f. 7r.

Item, dimecres, a XVII de juny any qui dessus, mestre Pere Aguiló, obrer de vila, confessa haver rebut del dit magnífich mossèn Ffrancesch Oliver, altre de dits receptors, III lliures, V sous, X, so és, per lurs jornals e treballs e ajudants¹¹⁵, arena, cals, canyons, laqua e altres mesters e adops és stat fet en la font qui stà en la plaça de dita ciutat, en fer regonèixer la canyonada per a hon ve l'aygua a dita font, segons apar per hun compte donat per dit

115. *e ajudants*, interlineat.

mestre Aguiló, lo qual és en cubertes del libre present, de les quals, renunciant, etcètera, ne fermà àpoca presents los honorables en Guillermo Giner, notari, e en Perot Breçó, mercader, ciutadans de Tortosa. --- III ll V s X.

61

1500, juny, 25. Tortosa.

Pagament per l'arranjament de la font de l'Àngel de Tortosa.

AHCTE. Fons de l'Ajuntament de Tortosa. Llibre de Clavaria, 104 (1er lligall). f. 8r.

Item, dijous, a XXV de juny any dessus dit, lo dit mestre Pere Aguiló confessa haver rebut del dit magnífich mossèn Ffrancesch Oliver, altre de dits receptors, I lliura, VI sous, II per los treballs, manobres, stopa e ajudant són entrats en lo tornar de readobar la font de la plaça e canyonada de aquella, segons apar tot per menut per hun compte donat per lo dit mestre Aguiló, lo qual és en cubertes del present libre. --- I ll VI s II.

Transcripció de les làpides encastades en la font de l'Àngel de Tortosa

1

1440. Tortosa.

Transcrita per J. MASSIP, "La font...", p. 2.

En l'any de Nostre Senyor Déus Jesuchrist MCCCCXXXX, foren procuradors los honorables en Pere Palau e n'Arnau Montornès e en Bernat Domènech, los quals, ab béns de la universitat, edificaren aquesta present font, e feu-la mestre Guillem Caera. Deo gratias.

2

1601. Tortosa.

Transcrita per J. MASSIP, "La font...", p. 2.

Essent procuradors de la present ciutat de Tortosa los molt magnífichs senyors Onofre Jordà, cavaller; Balthazar Galli, ciutadà; Montserrat Pasqual, mercader; i Antoni Real, corder; foren restituïdes les aigües en la present font, les quals havia trenta anys estaven perdudes. Any 1601.

Plaça de l'Àngel. Foto Bonaventura Masdeu, circa 1870. AHCTE